

С.М. Руденко, канд. філол. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Л.Я. Сапожнікова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ

Причиною зростання інтересу науковців до проблеми комунікації в освіті є усвідомлення її ролі як важливого чинника розвитку особистості. Особливого значення набуває комунікативний підхід під час вивчення української мови, де тривалий час панував авторитарний, монологічний підхід, був визначальним, а досвід демократичної, діалогічної освіти був незначним. Флагманами вивчення комунікативного підходу є такі вітчизняні вчені, як В.В. Вдовін, Д.І. Дзвінчук, Т.В. Зубенко, М.Ю. Кадемія, М.М. Козяр, В.А. Козаков, О.М. Кузнецова, О.В. Матвієнко, С.Ю. Ніколаєва, О.О. Панькевич, О.І. Пометун, М.Д. Прищак, Т.Є. Рак, Г.Л. Шаматонова та ін.

Важливим аспектом упровадження інноваційних педагогічних технологій є відхід від рутинного монологічного передавання викладачем студентам знань про мову як систему, теоретичне пояснення основ офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови. Найважливішим завданням педагога-лінгвіста є методичне створення умов для практичного застосування мовних навичок, що сприятиме згодом успішному усному професійному спілкуванню. Така можливість виникає завдяки застосуванню комунікативного підходу під час викладання дисципліни «Фахова мова та ділова комунікація», суттєво доповнюючись лінгводидактичними технологіями, спрямованими на досягнення письмової (граматичної) компетенції. Комунікація є тією важливою ланкою, що, динамічно поєднуючи теоретичні й технологічні підходи в освітньому процесі, вибудовується на онтологічних, аксіологічних, телеологічних підмурівках педагогіки: онтологічні засади фокусують увагу на тому, що комунікація є основою розвитку особистості та суспільства; аксіологічні актуалізують такі цінності, як духовність, патріотизм, толерантність, довіра, любов, відповідальність, співробітництво, дружба, свобода; телеологічні дають можливість реалізовувати – через призму духовних цінностей, соціальної відповідальності, професійної компетентності – систему комунікативних координат «Я – Інший» тощо.

Одним із важливих складників комунікативного підходу є інтерактивне навчання мови, що допомагає встановленню емоційних

контактів між студентами, привчає працювати в команді, грамотно дискутувати, урахувуючи думки одногрупників та дотримуючись етикетних правил тощо. Основними принципами інтерактивного навчання є індивідуалізація, гнучкість, креативність, ситуативний підхід і розвиток співробітництва. Інтерактивні технології сприяють легкому запам'ятовуванню складних теоретичних посилів, знімають нервові напруження, дають можливість змінювати форми діяльності, фокусуючи увагу на ключових моментах заняття.

Завдяки використанню інтерактивних методів під час вивчення дисципліни «Фахова мова та ділова комунікація» у майбутніх фахівців харчування та торгівлі ситуативно збільшується питома вага полілогічного типу спілкування, формуються навички створення сприятливої, позитивної психологічної атмосфери в аудиторії, виробляються етикетні норми комунікативної співпраці. Бажаною є також наявність у навчальній аудиторії спеціального обладнання, наприклад, ПК, мультимедійної установки, сенсорної дошки, інформаційно-комунікаційних технологій, програмного забезпечення.

Інтерактивне навчання відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу, у якому й студент, і викладач є рівноправними суб'єктами, розуміють мету своєї діяльності, рефлексують з приводу того, що вони знають і вміють здійснювати. Його організація передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу студентського монологу, полілогу, ролевих ігор, квестів, роботи в парах, міні-групах тощо. Наприклад, засвоюючи тему «Риторика та мистецтво презентації», студенти виступають з індивідуальними ораторськими промовами, які потім колективно аналізуються під керівництвом викладача. Під час ролевої гри «Співбесіда з роботодавцем» перевіряється готовність і вміння студента працювати в команді, структурувати свою діяльність, супроводжувати її відповідними текстами усного та письмового характеру, демонструючи володіння комплексом норм сучасної української мови. Метод мозкового штурму застосовується на заняттях, присвячених специфіці наукових дискусій, робота в парах – під час вивчення етикету ведення діалогу, зокрема, телефонної розмови як одного з різновидів ділового спілкування, що дає студентам можливість продемонструвати орфоепічну грамотність, стилістично правильно оформлюючи свою думку та послуговуючись усім лексичним багатством української мови.

Отже, застосування комунікативного підходу в освітньому процесі сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця, компетентності якого відповідають потребам українського суспільства.